

ישראל והמלחמה ברצועת עזה: מבט אסטרטגי וצל העתיד

מה השיגה ישראל מאז 7 באוקטובר, מה השתבש בדרך
ומהן החלופות שעומדות בפניה כעת

קובי מיכאל | ספטמבר 2025

חיילים ישראלים בגבול רצועת עזה, מאי 2024 (תצלום: Elyasaf Jehuda)

עיקרי הדברים

- למרות המתקפה ב-7 באוקטובר, הצליח צה"ל להתאושש במהירות ולעבור להתקפה.
- חמאס פועל כצבא טרור משוקע עמוק באוכלוסייה ונשען על מערך מנהרות רחב.
- צה"ל פיתח מומחיות ייחודית בלחימה תת-קרקעית והגיע להישגים משמעותיים, אך שלוש מטרות המלחמה (פירוק חמאס, שחרור החטופים ופירוז הרצועה) טרם הושגו.
- התמשכות המערכה נובעת מהסטת מאמצים לחזיתות נוספות, מאופי הלחימה האורבני והקפדה על דיני לחימה, ומהגבלת התמרון בשל החטופים ובשל קמפיין בינלאומי נגד ישראל.
- ישראל חוללה שינוי מערכתי נגד ציר "ההתנגדות" האיראני, ובכלל זה פגיעה מצטברת בחמאס ובחיזבאללה, נטרול יכולות ההגנה של איראן ומיצובה של ישראל כמעצמה אזורית.
- שלוש חלופות אפשריות: (א) המשך לחץ צבאי מוגבל ומשא ומתן עם חמאס; (ב) קבלת תנאי חמאס ונסיגה; (ג) כיבוש הרצועה, פירוק חמאס והטלת ממשל צבאי זמני.
- ההמלצה: לבחור בחלופה השלישית כדי למנף את ההישגים הישראליים.

הקדמה

מתקפת חמאס ב-7 באוקטובר 2023 היא קו שבר בתודעה הקולקטיבית ובאתוס הלאומי הישראליים, שתיחרט כצלקת לאורך דורות. ישראל אחרי 7 באוקטובר שונה מזו שלפני: חשדנית יותר, ערנית יותר ובעיקר מפוכחת יותר וחזקה הרבה יותר. הכישלון המדיני-קונספטואלי, המודיעיני והצבאי, מחייב שידוד מערכות כולל ועדכון של תפישת הביטחון הלאומי, ובכלל זה חזרה לכמה מהיסודות ההיסטוריים של תפישת הביטחון הצבאית שנזנחו בעשורים האחרונים.

אילו הקפידו הצבא והדרג המדיני הממונה עליו להיצמד ליסודות תפישת הביטחון הצבאי, בדגש על הכרעה ומלחמות קצרות; אילו לא עבר צה"ל שינוי מצבא הכרעה לצבא הרתעה והכלה (שינוי שלא היה מפקח על ידי הדרג המדיני) – כנראה שחמאס לא יכול היה להיערך למתקפה בסדר גודל כזה, ואם היה מנסה, מזימתו היתה מסוכלת מבעוד מועד.

למן היום הראשון למתקפה היה ברור שישראל ניצבת בפני מלחמה אזורית מרובת חזיתות. החזית ביהודה ושומרון היתה פעילה כבר מחודש מרץ 2022. החזית הלבנונית, בהובלת חיזבאללה, נפתחה ב-8 באוקטובר ואליה הצטרפו חזיתות מול סוריה, עיראק, תימן ואיראן.

צה"ל התעשת במהירות מרשימה, ולאחר שלושה ימים, שבמהלכם התמקד בהדיפת הפלישה של חמאס לשטח המדינה ובעיבוי מערכי ההגנה לאורך הגבול עם לבנון, עבר למתקפה ברצועת עזה. ההיערכות מול חיזבאללה סיכלה את יכולתו להפתיע את ישראל על ידי כוח רדואן האיכותי, המצויד והמאומן. בשלב הראשון התנהל המאמץ ההתקפי והצבאי העיקרי מול רצועת עזה, בזמן שבחזיתות האחרות ניהל הצבא מאמצי הגנה התקפיים.

רצועת עזה היא זירת הלחימה האורבנית המורכבת והקשה ביותר שבה נתקל צבא כלשהו. זהו שטח קטן של כ-365 קמ"ר, המאוכלס בצפיפות רבה על ידי כ-2.2 מיליון פלסטינים. חמאס מאורגן

ברצועה כצבא טרור של כ-40,000 חמושים, ולצדו ארגוני טרור נוספים, שהגדול מביניהם הוא הג'יהאד האסלאמי הפלסטיני עם כ-10,000 חמושים.

צבא הטרור של חמאס היה צבא מאומן ומצויד ברמה של צבא מדינתי, והוא חלק ממערך מדינתי-ריבוני של חמאס ברצועת עזה. הארגון כריבון משוקע עמוקות באוכלוסייה האזרחית, נהנה מתמיכתה ומסיועה, שולט באופן כמעט מוחלט בארגוני הסיוע הבינלאומיים, בדגש על אונר"א, ועושה שימוש חופשי ונרחב בכל התשתיות האזרחיות, שיחד עם האזרחים משמשים לו כמגן אנושי.

מעבר למערכי צבא הטרור המפותחים מעל לפני הקרקע, בנה חמאס במהלך שני עשורים מערך תת-קרקעי של מאות קילומטרים של מנהרות הגנה והתקפה. מנהרות אלה, ששימשו כשטחי אחסון לאמצעי לחימה, כמתקני שיגור לרקטות וכחדרי פיקוד ושליטה, הוזנו באנרגיה, מים ותקשורת מהמבנים שמעליהם.

אלפי פירים ששימשו לכניסה וליציאה מהמנהרות, נבנו במתקנים האזרחיים וההומניטריים ברחבי רצועת עזה ובאלפי בתים פרטיים, באופן שאיפשר מעבר בין שטחים שונים ברצועת עזה באמצעות מנהרות. רצועת עזה כולה, מצפון לדרום וממערב למזרח, היתה מרושתת במנהרות, שאיפשרו לחמאס להסוות את פעולותיו ההתקפיות ושימשו אותו גם לצורכי הגנה מפני הפצצות צה"ל.

מתקן אונר"א בעזה, 2023 (תצלום: Anas Mohammed)

ההנהגה הצבאית של חמאס, שתיכננה את מתקפת 7 באוקטובר, נערכה לתגובה עוצמתית של צה"ל, אלא שלהערכתה, התגובה היתה אמורה להתמצות במתקפות אוויריות ובתמרון קרקעי מוגבל מאוד, שאותו העריכו שיוכלו לסכל באמצעות לחימה מהמנהרות. הנהגת חמאס הופתעה מאוד

מעוצמת התגובה הישראלית ומהנחישות הצבאית, שבאה לידי ביטוי בתמרון עמוק ומלא לרוב שטחי רצועת עזה.

החטופים הישראלים שהוחזקו, ו-48 מהם עדיין מוחזקים (נכון לכתיבת שורות אלה), על ידי חמאס וארגונים אחרים, הגבילו את צה"ל בהיקף המתקפה. כדי לא לסכן חיי חטופים, נמנע צה"ל מתקיפת אזורים שבהם היו, להערכתו ועל בסיס המודיעין שברשותו, חטופים. החטופים ורשת המנהרות הסבוכה נהפכו לתעודת ביטוח של חמאס מפני חיסולו הסופי והמהיר.

צה"ל ברצועת עזה ובמלחמה האזורית – תהליך הלמידה, הישגים ואתגרים

צה"ל נדרש לעקומת למידה תוך כדי המלחמה, בעיקר בכל הנוגע למלחמה בתווך התת-קרקעי – כלומר, במנהרות. לאחר כשנתיים של לחימה הצליח צה"ל לפתח שיטות ואמצעים ללחימה במנהרות, שהפכו אותו לצבא המיומן בעולם בלחימה בתווך תת-קרקעי. למרות ביקורת על היעדר תוכנית מגירה לכיבוש רצועת עזה; למרות השיהוי בתחילת התמרון הקרקעי, בשל זמן ההיערכות שנדרש לצבא לארגן את הכוחות, לציידם ולאמנם; ולמרות ההעדפה השגויה לכיבוש שטח, טיהור ואז עזיבתו במקום לבסס אחיזה צבאית בשטח – הצליח צה"ל להגיע להישגים מרשימים ביותר.

הישגים אלה מרשימים במיוחד בהתחשב בלחץ הבינלאומי הבלתי סביר, ואפילו המנוגד לדין הבינלאומי, שכפה על ישראל להזרים אספקה לאזורי לחימה פעילים בידיעה ברורה שהסיוע נשדד על ידי חמאס ומשמש אותו להזנתו ולחיזוקו, ואפילו להגדלת משאביו הכספיים באמצעות מכירתו במחירים מופקעים לתושבי הרצועה.

ישראל טרם הצליחה לממש את שלוש מטרות המלחמה שנקבעו על ידי הקבינט המדיני-ביטחוני: פירוק חמאס כישות צבאית ושלטונית מאורגנת, שחרור החטופים, ופירוז הרצועה כדי להבטיח מציאות ביטחונית שלא תאפשר איומים על ישראל. ישראל תתקשה לסיים את המלחמה ברצועת עזה מבלי לממש את שלוש המטרות האלה.

הקושי במימוש מטרות המלחמה, למרות הישגים מצטברים משמעותיים מאוד, משתקף בהתארכות המלחמה ולכך יש כמה סיבות עיקריות.

- ראשית, ישראל נאלצה להעתיק מאמצים צבאיים מרצועת עזה לחזית הצפונית מול האיום הגדל מצד חיזבאללה, וגם לזירות אחרות, שהמורכבות והמסוכנות בהן היא איראן. זו תקפה את ישראל באפריל 2024 בטיילים וישראל נאלצה להגיב. תופעה זו חזרה על עצמה באוקטובר 2024.
- שנית, המורכבות הייחודית של רצועת עזה כזירת לחימה אורבנית, ההקפדה של צה"ל להיצמד לדין הבינלאומי ולצמצם ככל שניתן את הנזק האגבי של פגיעה באזרחים, תוך שימוש בשיטות ואמצעים שלא הופעלו על ידי אף צבא אחר בעולם (שיחות טלפון לאזרחים להתפנות מאזורי לחימה, הודעות פומביות בערבית של דובר צה"ל בכל הפלטפורמות התקשורתיות והדיגיטליות, ובכלל זה השתלטות על אמצעי התקשורת של חמאס, נוהל "הקש בגג" – פצצות זעירות לגגות מבנים כאזהרה מוקדמת לפינוי טרם מהלך צבאי אלים, ועוד).
- שלישית, הלחץ מבית להשבת החטופים, לצד הלחץ הבינלאומי להמשיך ולהזרים סיוע לאזורי לחימה פעילים.

- רביעית, הימנעות צה"ל מהרחבת התמרון הקרקעי לכל שטחי רצועת עזה בשל הימצאותם של חטופים באזורים מסוימים.
- חמישית, הצורך בהפוגות ובהפסקות אש כחלק ממשא ומתן מתמשך עם חמאס לצורך שחרור חטופים ונכונות ישראלית לא להרחיב את התמרון הקרקעי, בתקווה שניתן יהיה לסיים את המלחמה בהסכם שיושג במשא ומתן.

משאיות אספקה במעבר כרם שלום, פברואר 2025 (תצלום: Anas Mohammed)

ואולם, חמאס העמיד מכשולים רבים במשך המלחמה כולה, ובמיוחד בחודשים האחרונים, כאשר הנהגת הארגון נמצאת בתודעת ניצחון. מנהיגי חמאס מאמינים שיהיה בכוחם להתיש את החברה הישראלית ואת צה"ל במלחמה ממושכת. במקביל, הקמפיינים השקריים של חמאס בדבר הרעבה, אבידות אזרחיות מופרזות ופשעי מלחמה, מהדהדים על ידי התקשורת הבינלאומית ועל ידי רבים בקהילה הבינלאומית, ומובילים להפעלת לחץ בלתי נסבל על ישראל, לדה-לגיטימציה שלה ולרדיפתה.

להערכת ההנהגה של חמאס, הלחץ שמופעל על ישראל יוביל לכפיית הפסקת המלחמה על ישראל, כשחמאס נותר על מכונו כריבון אפקטיבי ברצועת עזה וממשיך להחזיק חטופים ישראלים כתעודת ביטוח לשרידותו ולסחיטת הישגים משמעותיים נוספים.

המיצר האסטרטגי בעזה והפרספקטיבה האסטרטגית הרחבה המתחייבת

למרות מה שנדמה כמיצר אסטרטגי שאליו נקלעה ישראל ברצועת עזה, חשוב לראות את הדברים במבט אסטרטגי רחב הרבה יותר וצופה פני עתיד. מתקפת 7 באוקטובר כפתה על ישראל לפתח אסטרטגיה חדשה. ההבנה שמלחמה ברצועת עזה היא רק רכיב במלחמה גדולה ורחבה הרבה יותר נגד ציר ההתנגדות כולו, המובל על ידי איראן כמרכז הכובד המשמעותי ביותר, הובילה לשינוי משמעותי באסטרטגיה הישראלית.

ישראל עברה מאסטרטגיה שמהותה שינוי מהמעלה הראשונה, כלומר התאמה והסתגלות למערכת קיימת, לאסטרטגיה שמהותה שינוי מהמעלה השנייה, כלומר שינוי של המערכת הקיימת. ההנהגה הישראלית בהובלת ראש הממשלה, בנימין נתניהו, חתרה מימיה הראשונים של המלחמה לניצול ההזדמנות שנוצרה, למרבה הצער, לצורך שינוי שהוא בחזקת זינוק אסטרטגי, ופעלה לפירוק יסודי ושיטתי של מרכז הכובד של המערכת כולה – איראן.

ישראל הצליחה, באופן מרשים לכל הדעות, לפרק את המערכת האיראנית שלב אחר שלב. הפירוק התחיל בהחלשה משמעותית של השלוחים האיראנים בדגש על שני היהלומים שבכתר: חיזבאללה וחמאס.

לאחר פגיעה אנושה בחמאס, ולמעשה פירוק צבא הטרור ככזה, ופגיעה קשה בחיזבאללה, שניטרלה את הארגון מפעולה התקפית משמעותית נגד ישראל, שאמורה היתה להרתיע את ישראל מפני פגיעה באיראן על אדמתה, שיתקה ישראל את מערך ההגנה האווירית של איראן (במתקפת הנגד באוקטובר 2024).

עם נפילת משטר אסד, כתוצאה מהפגיעה הקשה בחיזבאללה, שתמך במשטר וסייע לו בהתמודדות מול הכוחות המורדים, והשמדת כל תשתיות הצבא הסורי בכמה ימים, במתקפה שלא היתה מסוגה בכל ההיסטוריה הצבאית המוכרת לנו, הצליחה ישראל לפתוח נתיב גישה אווירי בטוח לאיראן.

הנתיב הפתוח והבטוח איפשר לחיל האוויר הישראלי שליטה מלאה וחופש פעולה מבצעי בשמי איראן, מה שאיפשר לישראל במבצע "עם כלביא", מבצע מבריק שנמשך 12 יום והסתיים בהצטרפות חיל האוויר האמריקאי להשמדת מתקני גרעין תת-קרקעיים של איראן, לפגוע אנושות בתשתית הגרעין האיראני ובתשתית הטילאות הבליסטית שנהפכה לאיום קיומי על ישראל. איראן הושפלה עד עפר והצטיירה בעיני כל כנמר של נייר.

המתקפה הישראלית הסבה נזק עצום והיא מקשה מאוד על איראן לשקם את יכולותיה שנפגעו. שיקום כזה יחייב את איראן להשקעה עצומה של משאבים וזמן. העלויות המודיעינית שיש לישראל באיראן תאפשר לישראל לפעול לבדה, או בסיוע אמריקאי, לאור התחייבותו המפורשת של הנשיא דונלד טראמפ לשוב ולתקוף את תשתיות הגרעין אם איראן תנסה לשקמן. כל אלה יאפשרו לישראל לסכל בכל רגע נתון את מאמצי השיקום האיראניים, כל אימת שאלה יגיעו לנקודה הנתפשת בעיני ישראל כסיכון חמור לביטחונה.

לפיכך, ובראייה גיאוגרפית-אסטרטגית רחבה, ישראל הצליחה לשנות את הסדר האזורי באופן משמעותי, לשקם את יכולת ההרתעה שלה ואת מעמדה האזורי, ולעצב מציאות ביטחונית משופרת לאין ערוך מזו שהיתה נתונה בה עד 7 באוקטובר. מהלכיה של ישראל הציבו אותה בעמדה של מעצמה אזורית, אולי המעצמה האזורית החשובה, המשפיעה והמשמעותית ביותר במרחב. למרות המחירים הכבדים ששילמה ישראל, ולמרות השפל במעמדה הבינלאומי בעת הזאת, הצליחה ישראל לשפר את המצב הביטחוני והאסטרטגי שלה לעמדה שמעולם לא היתה בה.

המנהיג העליון של איראן עלי חמינאי (תצלום: Photo Agency)

הישגים משמעותיים בצל מהמורות ומשברים מבית ומחוץ

הדרך שעברה ישראל רצופת מהמורות. למרות גילויי סולידריות חברתית ולאומית מרשימים, למרות חוסן חברתי ולאומי מרשימים ביותר ולמרות הישגים צבאיים פנומנליים, ישראל נתונה במציאות מאתגרת, לפעמים אפילו משברית, כאשר מעמדה הבינלאומי והלגיטימציה להמשך המלחמה המוצדקת בארגון טרור איסלאמו-נאצי הולכים ונשחקים.

החברה הישראלית מתמודדת עם מתחים בין מי שקורא לשחרור החטופים "כאן, עכשיו ובכל מחיר", למי שתומך בהמשך המלחמה עד למימוש מטרותיה כולן, בדגש על פירוק חמאס כישות צבאית ושלטונית מאורגנת ושינוי יסודי של המציאות הביטחונית ברצועת עזה.

הוויכוח מייצג לכאורה שתי תפישות ערכיות מתנגשות בין מחויבותה העליונה של המדינה לביטחון היחיד, בעיקר לאחר שנכשלה בהגנה על ביטחונה, לבין מחויבותה העליונה של המדינה לביטחון הקולקטיב והעדפת האינטרס הלאומי על פני האינטרס הפרטי.

המתח הזה מיתרגם לשסע פוליטי בין תומכי הממשלה למתנגדיה, כשהמחאה הציבורית הרחבה, העיקשת והקולנית, הקוראת לשחרור החטופים כמטרה עליונה, נתפשת גם כמחאה פוליטית שמנוצלת להפלת הממשלה המכהנת. מכאן קצרה הדרך לחיבור המחאה לשחרור החטופים לסוגיית הרפורמה המשפטית, שקרעה את הציבור הישראלי בשנת 2023 עוד טרם מתקפת 7 באוקטובר, ולמתח הגואה בין הדרג המדיני לדרג הצבאי.

את ההתרחשויות האלה ניתן בהחלט להבין כביטוי לחיוניותה של הדמוקרטיה הישראלית. אלא שבדמוקרטיה, ובעיקר בזו הישראלית התוססת, למחאות כאלה יש השפעה משמעותית מאוד על תהליכי קבלת ההחלטות בדרג המדיני, על מרחב התמרון שלו וגם על יחסיו עם הדרג הצבאי, בעיקר כאשר האחרון נהנה מאמון ציבורי רחב הרבה יותר מזה שרוחש הציבור לפוליטיקאים.

המתח בין הדרג המדיני לדרג הצבאי

למתח בין הדרג המדיני והדרג הצבאי יש השפעה עצומה על מרחב התמרון של הדרג המדיני, על היכולת לסיים את המלחמה באופן הרצוי מבחינת ישראל ועל החברה הישראלית, שמתבוננת בדאגה רבה על משבר האמון המתרחב בין הדרגים.

המתח בין הדרגים החל עוד לפני מתקפת 7 באוקטובר. המתח הבשיל והעצים במהלך 2023 עם המחאה הציבורית הרחבה נגד הרפורמה המשפטית שביקשה הממשלה להוביל. הצבא מצא עצמו מעורב במחאה הציבורית שלא מרצונו, כשקציני מילואים השתמשו בדרגתם ובתפקידם הצבאי כנכס לקידום מטרות פוליטיות. קבוצות גדולות יחסית של קצינים, ובהם גם קצינים בכירים במילואים מחיל האוויר, חיל המודיעין ומערכי הסייבר והיחידות המיוחדות, שנתפשים כחוד החנית של צה"ל, איימו בהפסקת התנדבות לשירות מילואים – מונח מכובס לסרבנות.

הדרג הצבאי לא השכיל לפרק את ההתארגנות הזאת בזמן, ומצא עצמו נבוך ומהסס. הוא נתפש על ידי הדרג המדיני כמי שתומך למעשה בהתארגנות הקצינים ובמחאה שהובילו. הצבא נהפך בעיני הדרג המדיני ומתנגדי המחאה ל"צבא ההגנה על הדמוקרטיה". הדמוקרטיה הישראלית לא הכירה אירוע דומה, בוודאי לא בהיקפים כאלה.

אזהרתו הפומבית של שר הביטחון, יואב גלנט, לגבי הסיכון הביטחוני הכרוך בביצוע הרפורמה המשפטית, הביאה לפיטוריו, שבוטלו בשל מחאה ציבורית סוערת. גלנט נהפך לדמון בעיני ראש הממשלה ובעיני הממשלה כולה, מה שהוביל להעצמת המשבר בין הדרג המדיני לדרג הצבאי. בשל כך התייחס נתניהו להתרעות המודיעיניות שהועברו לו על ידי הצבא בספקנות, וכאל אזהרות מוגזמות שנובעות מהעמדה הפוליטית שייחס לצבא. נתניהו סבר שהצבא עושה שימוש בהתרעות מודיעיניות כדי לבטל את כוונות הממשלה לבצע את הרפורמה המשפטית.

מתקפת 7 באוקטובר אירעה כאשר הדרג המדיני היה נתון במשבר אמון עמוק עם צה"ל. המתקפה עצמה, שנתפשה בעיני כולם, ובכלל זה הדרג המדיני, ככישלון צבאי ומודיעיני מחפיר, החריפה את המשבר. ראשי מערכות הביטחון והמודיעין קיבלו על עצמם אחריות לכישלון והודיעו שיתפטרו מתפקידם. במקביל לחימה, החלו לבצע תחקירים מקיפים ומעמיקים על מה שאירע.

התחמקותו של הדרג המדיני מאחריות, התנגדותו להקמת ועדת חקירה ממלכתית, וניסיונו למסגר את האירוע הנורא ככישלון צבאי ומודיעיני, החריפו גם הם את משבר האמון. הדרג הצבאי חש שהתחמקותו של הדרג המדיני מקבלת אחריות שוחקים את עיקרון האחריות המשותפת. עיקרון זה נתפש כעיקרון מכונן ביחסי דרג מדיני-דרג צבאי במדינה דמוקרטית בכלל, ובישראל בפרט.

התפטרותו של הרמטכ"ל הרצי הלוי ומינויו של רב-אלוף איל זמיר במקומו, לא הביאו לריפוי או לרגיעה ביחסי הדרגים ולא לשיקום יחסי האמון ביניהם. המתח שנבנה בין הרמטכ"ל החדש לממשלה הגיע לשיא בוויכוח בין הצבא לממשלה בנוגע לכיבוש העיר עזה. הרמטכ"ל התנגד נחרצות

לכוונת הממשלה לכבוש את העיר וחשב שנכון יהיה לפנות אותה מאזרחים, ואז לצור עליה ולכתוש צבאית את שאריות חמאס שנותרו בה עד להכרעתו או השמדתו.

הפגנת הזדהות עם משפחות החטופים בחיפה, נובמבר 2023 (תצלום: RnDmS)

חילוקי הדעות האלה הם המשך ישיר לחילוקי דעות קודמים בין הדרגים בנוגע לפינוי המסיבי של אזרחים מהעיר עזה ומאזורים אחרים שבשליטת חמאס והעברתם לאזורי מחסה, כמו גם לגבי העברת האחריות לחלוקת הסיוע ההומניטרי מהארגונים הבינלאומיים לצה"ל.

הצבא הסתייג נחרצות מהכוונה להעביר את האחריות ההומניטרית לצה"ל. התנגדותו לכוונות הדרג המדיני יצאה מגבולות חדר הקבינט ונהפכה לנחלת הכלל. מהלך זה נתפש בעיני הדרג המדיני כניסיון של הצבא לרתום את הציבור להפעלת לחץ על הממשלה לסגת בה מתוכניותיה.

חיש מהר נהפכו חילוקי הדעות בין הדרגים לחלק מהמחאה הציבורית בעניין החטופים, כשהציבור בישראל נחלק בין מובילי המחאה ותומכיה, המצדדים בעמדת הרמטכ"ל והצבא, ולבין מתנגדי המחאה, המצדדים בעמדת הממשלה ומבקרים קשות את התנהלות הרמטכ"ל והצבא.

ישראל לאן? תמונת המצב והחלופות להמשך

לאחר כמעט שנתיים של לחימה הצליחה ישראל לממש מהפך אסטרטגי מדהים, שבא לידי ביטוי בעיצובה מחדש של המערכת האזורית, לצד הישגים צבאיים מרשימים ביותר בכל החזיתות. למרות הישגים מרשימים אלה, בעיקר מול חיזבאללה ואיראן, ולמרות פגיעה קשה בחמאס ופירוקו כצבא טרור, לא הצליחה ישראל עדיין לממש את שלוש מטרות המלחמה שהוגדרו על ידי הממשלה.

ישראל ניצבת כעת בפני שלוש חלופות עיקריות: האחת, המשך המצב הקיים – כלומר, הפעלת לחץ צבאי מוגבל וחתימה לקידום משא ומתן עם חמאס, בתקווה שהלחץ יגמיש את עמדותיו של ארגון הטרור. השנייה, לקבל את רוב דרישות חמאס ולסיים את המלחמה עם שחרור החטופים ובנסיגה מלאה של צה"ל משטח הרצועה, כאשר חמאס נותר למעשה על מכונו כריבון אפקטיבי, גם אם מוחלש. השלישית – לכבוש את כל הרצועה, להחיל ממשל צבאי זמני, להניח תשתית לחלופה שלטונית ברצועה, שתיתמך על ידי כוח משימה אזורי בגיבוי בינלאומי, ולהתחיל בתהליך של שיקום.

החלופה הראשונה אינה מניבה הישגים משמעותיים כבר מזה חודשים ארוכים. החלופה השנייה היא למעשה כניעה, שמשמעותה ניצחון של חמאס. ניצחון כזה יוצג על ידי הארגון כניצחון אולטימטיבי על הצבא החזק ביותר במזרח התיכון, שיהפך לרוח איתנים במפרשי ציר ההתנגדות כולו ויעמיד את ישראל בפני סיכונים בכל החזיתות.

מלבד זה, אין כל ערובה שחמאס אכן ישחרר את כל החטופים, הן החיים והן המתים. ראשית, מכיוון שהחטופים מהווים תעודת ביטוח לשרידותו של חמאס. שנית, מכיוון שלא כל החטופים מוחזקים על ידו. ספק אם יוכל לאתר את כל החללים שנקברו באזורים שונים ברצועה על ידי פלסטינים שכבר נהרגו. התכסית של רצועת עזה השתנתה ללא הכר, וספק אם ניתן יהיה בכלל לאתר את הקברים בתוך ההרס העצום.

לאור הבעייתיות בשתי החלופות הראשונות, בשל ההערכה שהסיכוי לגשר על הפערים בין ישראל לבין חמאס נמוך מאוד, ומכיוון שלחמאס אין אינטרס אמיתי בהצלחת המשא ומתן גם אם יחליט לשוב אליו, נותרת ישראל עם חלופה אפקטיבית אחת בלבד והיא כיבוש הרצועה, פירוק חמאס כישות שלטונית וצבאית מאורגנת, הקמת ממשל צבאי זמני והנחת התשתית הנדרשת לחלופה שלטונית ולתחילת תהליך שיקום. כל עוד חמאס ייוותר כארגון צבאי ברצועת עזה, גם אם יסכים לוותר על השלטון האזרחי, לא ייתכן כל שינוי חיובי בעבור ישראל, ורצועת עזה תמשיך להיות מוקד ומחולל של אי יציבות כרונית – חור שחור שיבלע לתוכו כל סיכוי לשחר של יום חדש.

ישראל חייבת להיחלץ מהמיצר האסטרטגי שאליו נקלעה ברצועת עזה, כדי לשמר ולמנף את ההישגים המשמעותיים שהשיגה מאז 7 באוקטובר וכדי להבטיח את תחילתו של תהליך ריפוי והחלמה של החברה הישראלית.